РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ

SCIENCE

OF THE 3RD MILLENNIUM: SEARCHES, PROBLEMS, PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Proceedings of the IX International research and practice Internet conference

April 22-23, 2026

Zaporizhzhia, Ukraine

БДПУ

Наука ІІІ тисячоліття:
пошуки, проблеми, перспективи розвитку

Матеріали
ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(22-23 квітня 2026 року)

РАДА МОЛОДИХ
УЧЕНИХ

м. Запоріжжя
2026

УДК 378:001. (063)
Н 34

Друкується за рішенням вченої ради
Бердянського державного педагогічного університету
(Протокол № 10 від 25.04.2026 р.)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Богданов Ігор Тимофійович, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, ректор Бердянського державного педагогічного університету;
Сичікова Яна Олександрівна, доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи Бердянського державного педагогічного університету;
Коваль Карина Валентинівна, асистент кафедри педагогіки, заступник декана з наукової та міжнародної діяльності факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв, голова Ради молодих учених Бердянського державного педагогічного університету;
Попова Анастасія Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти, заступник декана з наукової та міжнародної діяльності факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти, член Ради молодих учених Бердянського державного педагогічного університету;
Дудукалова Олександра Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та фінансів, заступник голови Ради молодих учених Бердянського державного педагогічного університету;
Самойленко Інна Олександрівна, старший викладач кафедри прикладної психології та логопедії, секретар Ради молодих учених Бердянського державного педагогічного університету;
Мухіна Тетяна Євгеніївна, старший викладач кафедри початкової освіти, заступник декана з соціально-виховної роботи, голова Ради молодих учених факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету;
Курило Ольга Юріївна, доктор філософії зі спеціальності Професійна освіта, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій, голова Ради молодих учених факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти Бердянського державного педагогічного університету;
Литвиченко Дарина Сергіївна, старший викладач кафедри прикладної психології та логопедії, голова Ради молодих учених факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти Бердянського державного педагогічного університету;
Короткий Олексій Вікторович, старший викладач кафедри історії та філософії, голова Ради молодих учених соціально-гуманітарного факультету Бердянського державного педагогічного університету;
Волощук Катерина Вікторівна, доктор філософії, старший викладач кафедри фізичної культури, спорту та методики викладання, голова Ради молодих учених факультету фізичної культури, спорту та здоров'я людини Бердянського державного педагогічного університету.

Н-34 Наука ІІІ тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (22- 23 квітня 2026 року) : збірник тез. – Запоріжжя : БДПУ, 2026. – 378 с.

До збірника увійшли матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Наука ІІІ тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку». Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукувачів, викладачів, студентів.

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Бердянський державний педагогічний університет, 2026
© Автори статей, 2026

ЗМІСТ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ. ЕКОЛОГІЯ.....15

Бігун Владислав Сергійович, Гетман Надія Яківна

РЕАКЦІЯ ЯРОГО ЯЧМЕНЮ НА РІВНІ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ.....15

Гудзевич Людмила Сергіївна, Мельник Олексій Васильович

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ЗАХВОРЮВАНЬ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ В УКРАЇНІ.....18

Седраті Іман, Бойко Ірина Анатоліївна, Бойко Юрій Олександрович

КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН СОРГО.....20

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКА.....22

Popova Anastasiia Serhiivna, Lytvychenko Daryna Serhiivna

ACADEMIC PRESTIGE DECLINE AND THE MISSING CONDITIONS FOR SYSTEMIC INTERACTION IN HIGHER EDUCATION 22

ІСТОРИЧНІ ТА ЮРИДИЧНІ НАУКИ.....26

Мамренко Максим Аркадійович

ВІЙНА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ БРИТАНСЬКИХ КОЛОНІЙ ТА УТВОРЕННЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (1775-1783).....26

Сокур Тетяна Анатоліївна

КОЛІЗІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗМІНИ ІСТОТНИХ УМОВ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....30

Яковець Ольга Євгеніївна

ЕНДЕРУН ЯК ІНСТИТУТ ФОРМУВАННЯ ОСМАНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ: СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ ТА ЕВОЛЮЦІЯ.....32

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ.....36

Аврамішин Олег Олегович, Лисак Ганна Григорівна

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....36

Анастасова Наталя Миколаївна, Осташова Ірина Григорівна

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ 40

Анастасова Наталя Миколаївна, Філь Вікторія Олександрівна

РОЛЬ ЛІВОЇ ПІВКУЛІ МОЗКУ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВИХ ТА МАТЕМАТИЧНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 42

Безгинська Юлія Петрівна, Омеляненко Алла Володимирівна

РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВИХОВАТЕЛЯ-МЕТОДИСТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ 44

Бєлоконь Олексій Олександрович, Кікавський Ігор Миколайович

ВІРТУАЛЬНІ ЛАБОРАТОРІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ «ЧИ ЗАЗВУЧИТЬ ГІТАРА НА МІСЯЦІ?» …….....47

Біятенко Олена Валеріївна, Курило Ольга Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ АПСАЙКЛІНГУ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ …….....50

Бондаренко Сергій Вікторович, Макарова Тетяна Михайлівна

ПРОФЕСІЙНІ ДЕФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПСИХОЛОГА ТА ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ …….....52

Бородіна Олена Петрівна, Лисак Ганна Григорівна

ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ТА КОРЕКЦІЯ РОЗЛАДІВ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА У ДІТЕЙ …….....55

Братченко Андрій Сергійович, Алєксєєва Ганна Миколаївна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД ……..…....57

Бут Анастасія Олександрівна, Чемоніна Лада В'ячеславівна

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СЕРВІСУ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ BLIPPAR У ФОРМУВАННІ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ……..……..60

Варга Таміла Юріївна, Курило Ольга Юріївна

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ВИХОВАНЦІВ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНОГО МАЛЮВАННЯ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ……...……..64

Василинець Крістіна Арпадівна, Курило Ольга Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ РОЗПИСУ СКЛА ЯК ЗАСОБУ СПРИЯННЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ УЧНІВ 7 КЛАСУ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ……..…..66

Великодна Євгенія Миколаївна, Улюкаєва Ірина Гереєвна

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРОВІДНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ……...68

Вісьтак Анна Миколаївна, Мирошниченко Володимир Олександрович

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ТА ІМЕРСИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ (VR/AR) У ФОРМУВАННІ ТАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ «ЗАХИСТУ УКРАЇНИ»……..……....71

Гаврилюк Наталія Михайлівна

ОЦІНЮВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ: ВІД КОНТРОЛЮ ДО ФАСИЛІТАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ……74

Гамбарнюк Ольга Володимирівна, Нестеренко Марина Миколаївна

ТРЕНІНГОВІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДОШКІЛЬНИКАМ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ТРАВМАТИЗАЦІЇ ……..……77

Гердова Марина Олексіївна, Дуброва Оксана Володимирівна

ІГРОФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТИПОВИХ ГРАМАТИЧНИХ ПОМИЛОК УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ……..……79

Горяніна Вероніка Сергіївна, Лесик Анжеліка Сергіївна

РУХЛИВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ……81

Горяніна Вероніка Сергіївна, Мухіна Тетяна Євгеніївна

СТОРІТЕЛІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНОГО МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ……..84

Гулієнко Анастасія Федорівна, Коваль Карина Валентинівна

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ ІГОР У НАВЧАННІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ……..…..87

Дегтярьова Альбіна Романівна, Лесик Анжеліка Сергіївна

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ……..…..89

Діра Надія Олександрівна

НОВІ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В НАУЦІ ІІІ ТИСЯЧОЛІТТЯ ……..92

Єфименко Світлана Миколаївна, Дінкова Вікторія Олександрівна

ЗАДАЧІ З ЕКОНОМІЧНИМ ЗМІСТОМ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ……..…….....95

Іванісов Денис Ігорович, Чемоніна Лада В'ячеславівна

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДО МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА …….....98

Іванчук Вікторія Петрівна, Сизко Ганна Іванівна

ІГРОВА ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЯЦІЇ МОВЛЕННЯ У НЕМОВЛЕННЄВИХ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ …….....101

Івденко Вікторія Станіславівна, Чемоніна Лада В'ячеславівна

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ……103

Калініченко Антоніна Володимирівна, Глазов Микита Олександрович

НЕПЕРЕРВНЕ ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДИНАМІКА ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ……...….106

Камінська Світлана Василівна

PSYCHOLINGUISTIC ASPECTS OF COGNITIVE LOAD AND PROFESSIONAL READINESS IN HYBRID TRANSLATOR TRAINING ……...……...….108

Клец Катерина Ігорівна

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ЛОГОПЕДА ТА СІМ'Ї ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ……..……...…..111

Клец Катерина Ігорівна, Солодовник Анна Миколаївна

ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РИНОЛАЛІЄЮ У МІКРОГРУПОВИХ ІГРАХ ……113

Коваль Альона Миколаївна, Лесик Анжеліка Сергіївна

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ……..…….115

Кондрашов Андрій Сергійович, Горбатюк Лариса Василівна

ГОТОВНІСТЬ ДО КОМП'ЮТЕРНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ……..…….118

Коробов Михайло Олександрович

ФАСИЛІТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ……...120

Коробова Ольга Олександрівна

ФАСИЛІТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ……..…122

Корсун Аліна Олександрівна

ПСИХОЕМОЦІЙНА РІВНОВАГА ОСОБИСТОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ……..124

Кот Надія Андріївна, Макаренко Ірина Олександрівна

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ……126

Кречун Ангеліна Петрівна, Зарва Вікторія Анатоліївна

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ……..……..……..130

Крупій Наталія Володимирівна, Курило Ольга Юріївна

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ БАР'ЄРІВ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ ……..……..……..…..132

Курило Ольга Юріївна

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ……..……..……..…..135

Курило Ольга Юріївна, Коваль Карина Валентинівна

ПРЕСТИЖ В ОСВІТІ І НАУЦІ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ШЛЯХИ ОПЕРАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ……...…...…..137

Литвиченко Дарина Сергіївна

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ….....140

Макарова Тетяна Михайлівна, Махоніна Радіслава Валеріївна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ….....142

Макарова Тетяна Михайлівна

ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ЕГОЦЕНТРИЧНІ ТА КОНФОРМНІ НАСТАНОВЛЕННЯ.....146

Малофеєва Ольга Олександрівна

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....149

Мачков Данило Віталійович, Мирошниченко Володимир Олександрович

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ НА УРОКАХ «ЗАХИСТУ УКРАЇНИ».....152

Мусієнко Юлія Віталіївна, Дуброва Оксана Володимирівна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДКАСТИНГУ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ……156

Мухіна Тетяна Євгеніївна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФАСИЛІТАЦІЇ STEM-ПРОЄКТІВ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ УЧНІВ ……..…..……161

Олійник Лариса Федорівна, Федорик Вікторія Володимирівна

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК ЧИННИК ПРОФІЛАКТИКИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ АСИСТЕНТІВ ВЧИТЕЛІВ ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСІВ ……164

Панасюк Катерина Петрівна, Курило Ольга Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ОБ'ЄМНОГО В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ (3D-CROCHET) У СТАРШІЙ ШКОЛІ ……168

Петрик Крістіна Юріївна, Скляр Ірина Альбертівна

КОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ……170

Пірковець Сергій Михайлович, Алєксєєва Ганна Миколаївна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА М'ЯКИХ НАВИЧОК БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ (ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ)……172

Поліщук Катерина Володимирівна, Петрик Крістіна Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ LEGO ЯК ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ STEAM-ПІДТРИМКИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ……175

Попова Анастасія Сергіївна, Цибуляк Наталя Юріївна, Зуб Христина Віталіївна

ЕКОСИСТЕМА ПІДТРИМКИ РАННЬОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КАР'ЄРИ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ GrACE ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ ……179

Постол Наталя Миколаївна, Мирошниченко Володимир Олександрович

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ……183

Пузина Анастасія Олександрівна, Лопатіна Ганна Олександрівна

СТИМУЛЯЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ …….187

Різниченко Маргарита Євгеніївна, Коваль Карина Валентинівна

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 189

Самойленко Інна Олександрівна

ФОРМУВАННЯ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЯК ОСНОВИ МІРКУВАННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ ……191

Сапранкова Катерина Володимирівна, Шакіна Світлана Володимирівна

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБМЕЖУЮЧИХ ПЕРЕКОНАНЬ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……195

Сизко Ганна Іванівна, Лоцко Анжеліка Василівна

ДЕНВЕРСЬКА МОДЕЛЬ РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ ЯК ПІДХІД ДО КОРЕКЦІЇ КОМУНІКАТИВНИХ ПОРУШЕНЬ ПРИ РОЗЛАДАХ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА……197

Сизко Ганна Іванівна, Сєрко Яна Олександрівна

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ……199

Синиця Аліна Олександрівна

ТОЛЕРАНТНЕ СПІЛКУВАННЯ ТА АСИСТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИКИ ІНКЛЮЗІЇ……202

Синиця Аліна Олександрівна, Снопик Наталя Володимирівна

ІНТЕГРАЦІЯ ІТ-РІШЕНЬ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВУ РОБОТУ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ…205

Скляров Андрій Ігорович, Крижко Василь Васильович

ФОРСАЙТ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИХКОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗЗСО…207

Скрипник Вячеслав Анатолійович, Черезова Ірина Олександрівна

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ…210

Слабко Тетяна Михайлівна, Петровська Катерина Володимирівна

РОЛЬ БЕЗПЕЧНОГО ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ…213

Станкевич Анжела Василівна, Курило Ольга Юріївна

ДІЯЛЬНІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИШИТИХ ЖІНОЧИХ АКСЕСУАРІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ…216

Старинська Олена Віталіївна, Бондаренко Наталія Олександрівна

ІННОВАЦІЙНІ ВІЗУАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ…218

Старинська Олена Віталіївна, Шевчук Анастасія Анатоліївна

ДОЗВІЛЛЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЛОГОПАТОЛОГІЄЮ В УМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ…221

Стеніна Оксана Петрівна, Макарова Тетяна Михайлівна

ВПЛИВ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЇ НА САМООЦІНКУ ПІДЛІТКІВ…223

Сугак Катерина Степанівна, Кочерга Євгенія Володимирівна

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДРУЖИН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ…226

Твердохліб Катерина Олегівна, Попова Ольга Іванівна

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ …229

Тищенко Артем Юрійович, Мацейко Наталія Володимирівна

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПСИХОСОЦІАЛЬНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ…231

Ткач Катерина Валеріївна, Курило Ольга Юріївна

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО РОЗВАНТАЖЕННЯ ПІДЛІТКІВ ТА ДІТЕЙ З ООП ЗАСОБАМИ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ …234

Томась Катерина Русланівна, Коваль Карина Валентинівна

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ …238

Трегуб Ганна Ігорівна, Курило Ольга Юріївна

STEM-ПІДХІД У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ВИРОБІВ У ТЕХНІЦІ ФРІВОЛІТЕ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ШКОЛІ …240

Федорченко Анастасія Олександрівна, Коваль Карина Валентинівна

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ГРУПІ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ…..242

Харламов Михайло Іванович

ДО ПИТАННЯ ПРО ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В КОЛЕКТИВАХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ……...……245

Чепеленко Ірина Анатоліївна, Омеляненко Алла Володимирівна

РОЗВИТОК ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ФОЛЬКЛОРУ ……...248

Черезова Ірина Олександрівна

ВПЛИВ УМОВ ВІЙНИ НА ДЕВІАНТНУ ПОВЕДІНКУ ОСОБИСТОСТІ ……...251

Черезова Ірина Олександрівна, Христич Анна Віталіївна

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ……..253

Чуб Вікторія Миколаївна, Курило Ольга Юріївна

ХУДОЖНЯ ВИШИВКА ЯК ЗАСІБ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ УЧНІВ ……...……256

Шандер Ірина Миколаївна, Курило Ольга Юріївна

ІГРОВЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УРОКІВ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ШКОЛІ ……...…258

Шульга Олена Петрівна, Макарова Тетяна Михайлівна

РЕФЛЕКСИВНІ МЕХАНІЗМИ САМОПІЗНАННЯ ПІДЛІТКІВ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ В ІІІ ТИСЯЧОЛІТТІ ……...…261

Якімова Юлія Анатоліївна, Курило Ольга Юріївна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЄКТУВАННІ ВИРОБІВ ІЗ ДЕРЕВИНИ ТА ЕПОКСИДНОЇ СМОЛИ ……264

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ.....267

Тищук Артем Едуардович, Мельнікова Юлія Олександрівна

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА В ПЕРІОД ТРАНСФОРМАЦІЙ: ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВОГО СТОРІТЕЛІНГУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....267

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ.....269

Алєйкін Олександр Олександрович, Школа Олександр Васильович

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРИРОДУ СВІТЛА.....269

Афанасьєв Віктор Валерійович

МІЖПРЕДМЕТНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАННІ ФІЗИКИ.....272

Березовський Ігор Олександрович, Школа Олександр Васильович

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ФІЗИЧНИХ ЯВИЩ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....275

Гевко Богдан Ярославович, Школа Олександр Васильович

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОСТОРУ І ЧАСУ У ФІЗИЦІ.....277

Дорогавцева Дар'я Олегівна, Коломоєць Ганна Геннадіївна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ МЕХАНІКИ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ФІЗИКИ ……280

Колісниченко Дарія Сергіївна

МОБІЛЬНІ ЗАСТОСУНКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ВІРТУАЛЬНОГО ФІЗИЧНОГО ЛАБОРАТОРНОГО ПРАКТИКУМУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ……...…….282

Коропецький Ярослав Мафтейович, Школа Олександр Васильович

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ ……....…….284

Костюк Ілона Ігорівна, Коломоєць Ганна Геннадіївна

ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МЕХАНІКИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ……..…..287

Кузнєцова Олена Яківна

КВАНТОВА ФІЗИКА ТА ПАРАДОКС КОТА ШРЕДІНГЕРА…….....289

Кулик Владислав Олександрович, Школа Олександр Васильович

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ШКІЛЬНИХ ЗАДАЧ З АСТРОНОМІЇ…….....293

Кучай Ігор Миколайович, Школа Олександр Васильович

СТРУКТУРА І ЗМІСТ МІЖПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА ПРИКЛАДІ МАТЕМАТИКИ І ФІЗИКИ…….....296

Медведенко Олександр Миколайович, Школа Олександр Васильович

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ РАДІОЗВ'ЯЗКУ …….....299

Спартесна Альона Петрівна

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 7 КЛАСУ НА УРОКАХ ФІЗИКИ……...…….....301

Стрілець Владислав Володимирович, Школа Олександр Васильович

ДВОВИМІРНІ МАГНІТНІ МАТЕРІАЛИ ТА КВАНТОВІ ТОЧКИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ……....304

Цикало Павло Романович, Школа Олександр Васильович

НАВЧАЛЬНИЙ ФІЗИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ ……307

ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ.....310

Пономаренко Кирило Сергійович

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ……..310

Самойленко Вадим Леонідович

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТЕХНІКИ ЛЕГКОАТЛЕТИЧНИХ ВПРАВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ……....312

ФІЛОЛОГІЯ І ЖУРНАЛІСТИКА.....315

Богданова Марія Ігорівна

БАГАТОВИМІРНІСТЬ ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖА ЯК ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КАТЕГОРІЇ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНО-ГЕНДЕРНИЙ ТА ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ ……315

Бухтіярова Катерина Сергіївна, Рула Наталія Володимирівна

РОЛЬ СТОРІТЕЛІНГУ У ФОРМУВАННІ ДОВІРИ ДО БРЕНДУ …….……317

Дуброва Оксана Володимирівна

GRAMMATICAL NORMS OF THE ENGLISH LANGUAGE IN THE AGE OF TIKTOK AND INSTAGRAM: SIMPLIFICATION OR EVOLUTION? ……..…….……320

Зарва Вікторія Анатоліївна

СТАВЛЕННЯ ДО ФІЗИЧНИХ ВАД У СЕРЕДНЬОВІЧЧІ (ЗА РОМАНОМ «СОБОР ПАРИЗЬКОЇ БОГОМАТЕРІ») ТА В ЕПОХУ РОМАНТИЗМУ (ПОЗИЦІЯ В. ГЮГО)…….. ……..…….323

Мельнікова Юлія Олександрівна, Кізілова Дар'я Олександрівна

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ДЕБАТЕРІВ-ПОЧАТКІВЦІВ (НА ДОСВІДІ НАУКОВОГО ГУРТКА «ДЕБАТИ БДПУ»)……..…….325

Мордвінова Валерія Андріївна, Рула Наталія Володимирівна

АНТИРЕКЛАМА ЯК КРЕАТИВНА СТРАТЕГІЯ ……..…….328

Юносова Валентина Олександрівна

СЛОВОТВІРНІ РЕСУРСИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ МОВИ ЗМІ)……....331

ТЕХНІЧНІ НАУКИ.....335

Козак Руслан Олегович, Бірук Володимир Сергійович

МОДУЛЬ ПРУЖНОСТІ ПІД ЧАС СТАТИЧНОГО ЗГИНАННЯ ЛЕГКИХ СТРУЖКОВИХ ПЛИТ З ВМІСТОМ СТРУЖКИ ЗІ СТЕБЕЛ СОНЯШНИКА ТА МІСКАНТУСА ……....335

Перегудова Валентина Іванівна

ПОТЕНЦІАЛ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ У РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ……...……....338

Рябишев Роман Ілліч

МЕХАНІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛЕГКИХ СТРУЖКОВИХ ПЛИТ ІЗ ЗАМІНОЮ ДЕРЕВИНИ КОСТРИЦЕЮ КОНОПЕЛЬ ……...……....340

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА.....343

Гамбарнюк Ольга Володимирівна, Захарова Наталя Миколаївна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДО НОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ……...……....343

Голкін Андрій Олександрович, Петровська Катерина Володимирівна

ОЦІНКА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ОСІБ ПІД ТИМЧАСОВИМ ЗАХИСТОМ У НІМЕЧЧИНІ..……....346

Домова Олена Володимирівна, Мацейко Наталія Володимирівна

ПИСЬМОВІ ТЕХНІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ КЛІЄНТІВ У КРИЗОВИХ СТАНАХ..…….....350

Єдіна Наталія Петрівна, Попова Анастасія Сергіївна

ТЕЛЕФОННА УКРАЇНОМОВНА ЛІНІЯ «ЛІНІЯ ЖИТТЯ» ЯК НАПРЯМ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТИМКИ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ В ЕСТОНІЇ..…….....353

Коваль Карина Валентинівна, Тонких Дар'я Віталіївна

СТАВЛЕННЯ ДО ПРОБЛЕМИ БУЛІНГУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА.....356

Мільченко Юлія Володимирівна, Попова Анастасія Сергіївна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....…….....359

Петровська Катерина Володимирівна, Сердюченко Антон Олександрович

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ПЛАТФОРМ У ФОРМУВАННІ ПРАКТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ І10 СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ.....362

Рула Наталія Володимирівна

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ВИСВІТЛЕННЯ ОБРАЗУ ВЕТЕРАНА ВІЙНИ В УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА.....366

Савіна Наталя Юріївна, Попова Анастасія Сергіївна

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....369

Самброс Ольга Миколаївна, Тургенєва Анастасія Олександрівна

ПРАКТИКИ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ У СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІЙ РЕІНТЕГРАЦІЇ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ.....372

Сиводід Ксенія Олександрівна

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЧИСЛА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДО НОВОГО СЕРЕДОВИЩА.....374

ЕКОСИСТЕМА ПІДТРИМКИ РАННЬОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КАР'ЄРИ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ GrACE ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

(Попова А. С., кандидат педагогічних наук, доцент, Цибуляк Н. Ю., кандидат психологічних наук, доцент, Зуб Х. В., доктор філософії)
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна
Національний університет «Львівська Політехніка»,
м. Львів, Україна

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році спричинило кризу у сфері вищої освіти й науки, суттєво трансформувавши умови функціонування дослідницької діяльності. Йдеться не лише про руйнацію інфраструктури та скорочення фінансування, але й про послаблення інституційної спроможності забезпечувати сталий розвиток науки. За оцінками, відновлення державної наукової інфраструктури потребує понад 1,26 млрд доларів США [8], тоді як зниження фінансування та обмеження взаємодії з бізнесом зменшують потенціал прикладних досліджень і інноваційного розвитку [6]. Суттєвих втрат зазнав і людський капітал у науковій сфері. Близько 12 % науковців опинилися в ситуації вимушеної еміграції або внутрішнього переміщення, понад 1500 дослідників долучилися до військової служби, а ті, хто залишилися, часто втрачали доступ до дослідницької інфраструктури [6]. Такі процеси не лише скорочують чисельність наукової спільноти, але й трансформують кар'єрні траєкторії дослідників, зумовлюючи перерви в професійній діяльності, зміну сфер зайнятості та відкладене повернення до науки.

Особливо вразливою групою в цих умовах є молоді вчені, чисельність яких скоротилася приблизно на 30 % після початку повномасштабної війни [5]. Вони працюють в умовах низької оплати праці, нестабільної зайнятості та обмеженого доступу до ресурсів, що змушує поєднувати кілька видів діяльності та часто фінансувати власні дослідження. Водночас їхня вразливість зумовлена не лише матеріальними чинниками, але й особливостями організації академічного середовища: відсутністю стабільного фінансування, обмеженим доступом до якісного наставництва та необхідністю самостійно орієнтуватися в інституційній системі. У результаті значна частина професійного ресурсу витрачається не на дослідження, а на пошук інформації про фінансування, процедури, вимоги та неформальні правила академічного середовища, що створює додаткове когнітивне й емоційне навантаження. За цих умов фіксується зростання рівня тривожності, емоційного виснаження, професійного вигорання, відчуття ізоляції та дезорієнтації [5], що, своєю чергою, формує наміри виходу з академічної сфери серед частини дослідників [7].

Системний характер цієї проблеми посилюється особливостями національної моделі підтримки дослідників, яка переважно орієнтована на категорію «молодих учених», визначену за віковим критерієм (до 35 років або до 40 років за наявності ступеня доктора наук) [1]. Такий підхід не враховує трансформації кар'єрних траєкторій, зумовлених, зокрема, перервами у професійній діяльності та відкладеним входженням або поверненням до науки. Унаслідок цього частина

дослідників, які фактично перебувають на початкових етапах професійного становлення, опиняється поза межами системної підтримки.

Натомість у європейській практиці дедалі ширше застосовується підхід, за якого цільові групи підтримки визначаються не віком, а етапом професійного становлення (зокрема аспіранти та дослідники після здобуття докторського ступеня, які ще не мають повної професійної самостійності). Це дозволяє більш точно ідентифікувати групу дослідників, які потребують підтримки, та забезпечити безперервність кар'єрного розвитку. У результаті в українській системі формується розрив між нормативною логікою організації підтримки та реальними дослідницькими траєкторіями, що свідчить про відсутність цілісної інституційної екосистеми супроводу дослідницької кар'єри. Попри наявність окремих інструментів (грантів, стипендій, премій, проєктної аспірантури, міжнародних програм), вони залишаються фрагментарними та слабо інтегрованими.

У європейському дослідницькому просторі натомість сформувався підхід, що передбачає інституційний супровід дослідницької кар'єри через поєднання фінансових, організаційних і соціально-професійних інструментів підтримки [3]. У відповідь на проблему фрагментарності поширюються інтегровані центри розвитку дослідників, одним із прикладів яких є Центр розвитку академічної кар'єри GrACe (Graduate and Academic Career Development Centre) Університету Білефельда [4]. Структура якого охоплює спеціалізовані підрозділи для різних кар'єрних етапів, зокрема Центр підготовки дослідників (Graduate Centre), Центр підтримки досвідчених дослідників (Centre for Advanced Researchers) та Центр професорського розвитку (Centre for Professors), а також передбачає створення Центру академічних менеджерів (Centre for Academic Managers) [4]. Водночас діяльність центру реалізується через низку програм і інструментів підтримки, зокрема програму розвитку персоналу (PEP – Personnel Development Programme), програму наставництва (mentoring programme) та фонд підтримки молодих дослідників (Bielefeld Young Talent Fund). Сукупність цих елементів формує інтегровану систему підтримки, що функціонує за принципом «єдиного вікна».

У межах цієї структури окремий фокус спрямований на дослідників на ранніх етапах кар'єри, підтримка яких реалізується через Центр підготовки дослідників (Graduate Centre). Він орієнтований на осіб, які планують вступ до докторантури, аспірантів та дослідників на початкових етапах постдокторської кар'єри [2] та відображає європейську логіку організації дослідницьких кар'єр, де ключовим критерієм є не вік, а етап професійного становлення (R1–R2), що забезпечує більш інклюзивний доступ до підтримки.

Підтримка ранньої дослідницької кар'єри в межах Центру підготовки дослідників реалізується як комплекс взаємопов'язаних інструментів, що формують цілісну екосистему супроводу. Одним із базових елементів є функція єдиної точки входу, яка забезпечує централізований доступ до інформації про докторантуру, можливості професійного розвитку, освітні ресурси та інституційні процедури [2]. Такий підхід дозволяє суттєво знизити витрати часу й зусиль на орієнтацію в академічному середовищі, що особливо актуально в умовах, коли відсутність структурованої підтримки змушує дослідників самостійно опановувати неформальні правила функціонування академічної системи.

Важливим інструментом є програми введення в академічне середовище,

спрямовані на підтримку дослідників на початкових етапах їхньої діяльності. Вони охоплюють ознайомлення з інституційною інфраструктурою, вимогами до дослідницької та викладацької діяльності, а також доступними формами консультативної та навчальної підтримки, що дозволяє мінімізувати невизначеність і пришвидшити адаптацію до академічного середовища [2].

Суттєву роль відіграє індивідуальне кар'єрне консультування, яке передбачає підтримку у прийнятті професійних рішень, плануванні кар'єрних траєкторій і подоланні поточних викликів [2]. Такий підхід свідчить про інституціоналізацію кар'єрного супроводу як окремої функції університету, яка в багатьох національних контекстах, зокрема українському, залишається недостатньо формалізованою.

Окремим компонентом є формати взаємопідтримки за принципом «рівний-рівному» для забезпечення міждисциплінарної взаємодії, обміну досвідом і колективної рефлексію щоденних викликів дослідницької діяльності [2]. Вони сприяють зменшенню рівня ізоляції та психоемоційного навантаження, відповідаючи на ризики, характерні для ранніх етапів дослідницької кар'єри, як-от високий рівень невизначеності, інтенсивне навантаження та обмежену соціальну підтримку [7].

Важливу роль відіграють також програми наставництва, зокрема орієнтовані на підтримку жінок-дослідниць. Вони передбачають створення сприятливих умов для індивідуалізованого професійного розвитку, доступ до мереж професійних контактів і формування довгострокових кар'єрних стратегій [2]. Такий інструмент є особливо значущим у контексті соціальних нерівностей і перерваних кар'єрних траєкторій.

Фінансовий компонент підтримки реалізується через фонд підтримки молодих дослідників, який забезпечує фінансування ключових етапів професійного становлення, зокрема переходу від магістратури до докторантури, завершення дисертацій, а також підтримку мобільності й дослідницької діяльності на постдокторському рівні та стартові можливості для залучення зовнішнього фінансування [2]. Важливою особливістю цього інструменту є гнучкість критеріїв участі, що передбачає врахування індивідуальних життєвих обставин, зокрема обов'язків із догляду та перерв у кар'єрі, що суттєво відрізняється від практики жорстких вікових обмежень, характерної для української системи. Такий підхід дозволяє компенсувати критичні розриви у фінансуванні та забезпечити безперервність дослідницької діяльності.

Таким чином, модель GrACe демонструє, що ефективність інституційної підтримки дослідницької кар'єри визначається не наявністю окремих інструментів, а їх інтеграцією в єдину екосистему. Саме поєднання інформаційної, професійної, соціальної та фінансової підтримки створює умови для зниження бар'єрів входу в академію, підвищення стійкості дослідників і забезпечення безперервності їхнього професійного розвитку. У цьому сенсі такі моделі відповідають сучасним європейським підходам до формування привабливих і стабільних дослідницьких кар'єр, що мають ключове значення для утримання людського капіталу та розвитку наукових систем.

У контексті України, де система підтримки дослідників залишається фрагментарною та значною мірою прив'язаною до вікового критерію, така модель відкриває можливості для переосмислення не лише державної, але й інституційної

політики. Особливої актуальності це набуває на рівні закладів вищої освіти, які наразі не завжди мають структуровані механізми супроводу дослідницької кар'єри. Йдеться про необхідність формування університетських центрів або підрозділів підтримки дослідників, які б забезпечували інтегрований доступ до інформації, кар'єрного консультування, програм введення в академічне середовище, наставництва та фінансових інструментів. Таким чином, мова йде не про пряме копіювання окремих практик, а про адаптацію екосистемного підходу, що дозволяє перетворити підтримку з набору розрізнених можливостей на цілісну інституційну інфраструктуру розвитку ранньої дослідницької кар'єри.

Подяка. Матеріали підготовлено у межах реалізації проєкту (0126U002994) «Екосистема супроводу кар'єрного розвитку молодих учених в Україні» за грантової підтримки Національного фонду досліджень України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII : станом на 30 берез. 2026 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text (дата звернення: 30.03.2026).

2. Angebote – Universität Bielefeld. *Universität Bielefeld*. URL: https://www.uni-bielefeld.de/uni/einrichtungen-organisation/grace/graduate-centre/angebote/ (date of access: 30.03.2026).

3. European Charter for Researchers. *EURAXESS*. URL: https://euraxess.ec.europa.eu/hrexcellenceaward/european-charter-researchers (date of access: 30.03.2026).

4. GrACe - Graduate and Academic Career Development Centre - Universität Bielefeld. *Universität Bielefeld*. URL:https://www.uni-bielefeld.de/uni/einrichtungen-organisation/grace/ (date of access: 30.03.2026).

5. Meeting Early Career Researchers in Ukraine: 30% Fewer Young Scientists than before the War | Eurodoc. *Eurodoc | European Council of Doctoral Candidates and Junior Researchers*. URL: https://eurodoc.net/news/2023/meeting-early-career-researchers-in-ukraine-30-fewer-young-scientists-than-before-the-war (date of access: 30.03.2026).

6. Rassenfosse G., Murovana T., Uhlbach W.-H. The effects of war on Ukrainian research. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2023. Vol. 10, no. 1. URL: https://doi.org/10.1057/s41599-023-02346-x (date of access: 30.03.2026).

7. Suchikova Y., Kolomiiets U., Popova A., Lopatina H., Tsybuliak N. *Calm me down, or I'll leave: anxiety and institutional support among Ukrainian academic staff during wartime*. BMC Public Health. URL: https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-5125365/v1 (date of access: 30.03.2026).

8. UNESCO. *Analysis of war damage to the Ukrainian science sector and its consequences*. Paris: UNESCO, 2024. URL: https://www.unesco.org/en/open-access/cc-sa (date of access: 30.03.2026).